

Kristian Westerberg

Örbyhus den 20 i 2 1965

Ja när jag nu sitter här i ensamheten kom det för mig att jag skulle skriva några rader om hur mitt liv jestaltade sig under min långa levnad. Det har ej varit någon dans på rosor alla gånger må ni tro, men det måste ju gå och går gör det bara man är glad och ej tappar humöret men det är ej allom givet, att ta nya tag när det ser mörkt ut. Och det har det minsan jort för mej otaliga gånger.

Jag föddes i ett torp under Stynsbergs gård i Tierps socken den 13 november 1882. Min far var från Vestergötland min mor var skånska dom treffades i Gevle där mor var mejerska och far var snickare på varvet där men av vissa orsaker ville mor ut på landet och då flytta dom till torpet jag nämt förut och där föddes jag gunås

Åren gick far dog då jag var 9 månader gammal äldsta bror var då 11 år vi var 5 syskon på den tiden, senare blev det ju en halvbror

Mor Karna

dom är nu döda alla. Men mor var en verklig kraftkvinna när jag skulle till å komma till världen så gick far efter en hjälpgumma. Under tiden föddes jag så när far ock gumman kom sa far åt mor att gå ock lägga sig ock vila men mor sa att hon skulle koka kaffe åt dem först men si då hörde jag att det var frågan om kaffe kunde jag ej hålla keften lengre utan jag började je hals så det blev stor uppståndelse må ni tro, ha ha ha.....

Men mor hade torpet kvar i två år efter fars död och då hade hon statkar men inte kunde det gå i lengden på ett litet torp. Största orsaken var vi hade en snell farbror vid finntorp det var en fem minuters väg från vendelsvarv vid riksvägen han var karl nog att lura av mor bå redskap och djur så hon måste sluta med stället och så fick hon plats vid herrgården som mejerska. ock där fick hon slita ont så det var hemskt åt det, bära vatten på råstång som dom hade på axeln så dom var skinnflådda där, många gånger hjälpte jag mor med förband men när jag var 7 år flytta vi därifrån för då orka inte mor längre.

Så kom vi till degerbo en kilometer därifrån det var en bonde från Skämsta frami tierp som egde det stellet han hade en bra massa kor där som mor skötte åt honom i jenjeld fick hon skummjölken, smöret fick hon skicka till bonn förstås men vi hade ju höns så hon sålde ju ägg men då var inte Sven

och bar in dem utan då var det Kristian och maria någon gång.

Jag glömde tala om en händelse när vi flytta från degerbo fick vi låna ett par dragoxar från gården men si det dugde inte åt mej utan bror reinhold fick bära mej bitvis jag var ju 7 år så jag var ej så lätt presis smörj fick jag med men vad hjälpte det, vi talte just om barndomsminnen sista gången vi treffades han vilar nu i Uppsala kyrkogård.

Ja jag skall nu berätta vidare hur mitt liv jestaltade sig för mig och mina syskon. Ja nämnda bonde han hette förresten Anström han sålde sin gård i Skämsta ock flytta till degerbo ock då blev vi husvilla så kommunen måste ju försöka ordna husrum åt oss. Ock det må ni tro ej blev en trerummar inte två ens en gång utan ett rum utan innanfönster, öppen spis bottenplanet av gråsten dåligt hoplagat bra tillhåll för kackelackor som till ock med kröp in i kaffepipen, såna djur har ni nog aldrig sett ni yngre menar jag. Annars såg dom ut som om man klöv en stor brunböna ock sätter fötter under den. Stugan såg ut som en gammal ängslada som bönderna hade på sina utägor det skildes ju litet för vi hade ju skorsten på våran stuga, hon låg i utkanten på en mosse som vi kalla för vitstensmåssen det var vit.

Sen fick vi skaffa bränsle på allmänningens avfall förstås. Öppen spis så man kunde lägga på riktiga brasor och det behövdes minsan vattnet frös om nätterna i hinken, det var hemskt att stiga upp en sådan morgon. Sen låg det en stuga en bit ifrån den vi bodde i först, så fick vi flytta dit på det villkoret att mor skulle sköta nämnda gumma till döddagar gumman hette Kristina Kjell var det viss, och vilket elände vi var fyra så det blev fem med gumman men i ett rum utan innanfönster ock öppen spis, men hon levde ej så länge hon svelte nog ihjäl för den kost som hon fick av kommun den räckte inte att leva på och sjuk till.

Ja mor hon gick och hjälpte bönderna på sommaren, på hösten fram till jul hjälpte hon bondmororna med slakt ock bak så då vart det fröjd i stugan må ni tro för hon hade både färskt bröd en fläskbit ock korv men det fick vi inget av förn dagen därpå för mor kom alldrig hem före 12 för det var hjulbrådska, jag minns en kväll före jul jag hade ej börjat skolan maria och reinholt gick ju båda fast brorsan var hos en bonde, men maria och jag var hemma hos mor än, men det var så med mig att i min barndom ock ungdom var jag synisk som dom kallar det nu för tiden så hette det att man såg i syne. Så hände det en kväll det var till jul att mor kom senare än vanligt syster stog vid spisen ock la på enbuskar Vi var tvungna elda annars hade vi frusit oss fördärvade Jag satt vid fönstret

och slicka is av rutan den var en sentimeter tjock men plötslikt skrek jag åt syster nu kommer Mor men när jag titta igen då var det Katharina Kjell som gick där vid bäcken fram ock tillbaka men när Maria kom till mitt titthål då fanns där ingen, mor kom en $\frac{1}{2}$ timme efteråt men den natten såv jag ingenting, Sen var det en kammare i stugan men den var ej inredd, jordgolv ock ingen panel, där hade gummans söner stuvat in hennes bohag, så hende det en dag att båda påjkarna från grannstugan kom till åss en dag ock då tog vi oss rådet för att plocka sönder urverket, men när vi skulle sätta ihop det blev det ett hjul över som vi gömde i klockskåpet. men inte, på natten gick klockan stup i ett ock slog sina slag ock inte nog med det, det blev ett förfärligt liv i kammarn också jag ej kunde såva mor skrek åt mej att såva men det var bara vår katt som var där ock tog råttor, påstod hon. Men när mor hade gått i arbete var det vi som klev upp över på stegen ock titta efter då låg allt huller om buller men förut var det riktigt i ordning, det visste jag för det hade jag sett efter förut. Men klockan fortsatte att gå ock slå om nätterna så mor måste säga åt påjkarna hemta den. sen blev det tyst ock lugnt.

Sen blev det min tur att börja skolan i ett gammalt brygghus i Månkarbo lärarinnan var en gammal tant som tienstjorde, vi satt på långa bänkar med griffeltavlor i knät sen när vi skulle skriva i skrivboken fick vi lägga den på tavlan, men andra

dagen jag gick kom tanten underfund med att jag kunde så bra så jag fick en pinne och en 10 stycken nybörjare att undervisa, det gick lite dåligt i början men till slut gick det riktigt bra.

Folkskolan hade dom vid Degerbo dit småskolan så småningom flyttades det blev en svår tid när jag gick i skolan jag skulle klara vedfrågan jag måste upp ock ut i skogen medan mor jorde i ordning matsäcken åt oss som många gånger bestod av strömming ock potatis samt istersmörgås men vi måste gå bakför vedboden ibland för att få vara ifred för bondungarna, många gånger hade vi ingen mat alls men då tog lärarinnan med oss in ibland så fick vi en smörgås och en bit ost, oj vad det smakade, det kan ni unga ej förstå och jag fodrar det ej heller. Tiderna har förändrats och vel är det. Jag fick sluta skolan för tidigt när jag var 12 år hade ett år kvar men gubbarna i skolstyrelsen tyckte jag kunde så bra, sen var jag på avgångsexamen året efter med fina betyg,

Sen arbeta jag i Stynsberg trädgård i två sommar, 60 öre om dan hade jag då sen fick man lapp på kontoret så man fick hämta mjöl vid kvarnen, kärnmjöl vid mejeriet fick jag gratis för jag hade alltid med några fina äpplen med mig som jag bjöd mejerskan på ja inte kom man hem med många ören inte när dom hade dragit av på

kontoret för mjöl och en ostbit och ett par kilo smör, men det gick bra ändå vi hade åtminstone mat.

Några små minnerverser,

Små smulor är också bröd,

Det är ej guld allt som glimmar,

*Glad och god skall människan
vara,*

Med det beskedet gick jag från hemmet men det är ej så gått alla gånger men bjuder man till så går det.

*Tappa ej sugen håll i och dra tills
du kommer till målet.*

*Ja nu är det kväller igen
stackars bondedräng*

bitti uppe och sent isäng.

Ja månen skiner på fästet blå,

och tittar in genom rutan,

då tenker jag understundom så,

och knepper sakta på lutan,

vad du är lycklig o`måne klara,

som får så högt över jorden fara,

och blått se på hå hå ja ja.

Har sett så glad ut jemt mångubben få se om han ändrar utseende när han får sällskap med Ryssar och Amerikaner man vet aldrig. Jag glömde skriva det här förrut, Jag fick en kaninunge av en skolkamrat den hade jag bakpå ugnen vid spisen, var väl ämnat till torkugn förstår jag där fick han så bra bostad vexte och blev stor värre renlig och fin hoppa upp i sin bostad när han

behövde göra sina behov han blev så tam så om kvällarna ibland kom han till soffan och ställde sig på bakbenen och slicka mej i huvudet men sen skulle han slaktas men jag kunde ej förmå mig att äta, jag åt saltströmming istället men mor och syster åt med god aptit.

Jag gick och läste i Tierps socken kyrka för en pastor som hette Enblom kyrkoherden var sjuk, 90 pojkar och 60 flickor så nog hade han jöra alltid men han höll mest på med dem som kunde semst, en sak från skoltiden som kanske skulle ge er yngre något att tänka på om det kunde vara möjligt eller om farfar sitter och ljuger, ja jag är ju morfar också det glömde jag bort förlåt mitt slarv.

Vi hade trasiga skor så vi gick och ömkyldde tårna så mor såg sig ej någon annan råd än att ta oss hemma från skolan, men det kunde ju ej gå ann så skolrådsordföranden gick till bönderna och fick gamla skor som dom hade kasserat åt sina ungar sen var vi till en skomakare en gammal man som hette Åman som bodde långt in i skogen bakom ett ställe som hette Österbo, det syns till vegen när man kommer fram jenom Uggelboskogen, sen fick vi gå dit och hämta var sitt par som passa, det var roligt att gå till Åman han berättar historier för oss så vi knappt tordes gå hem, han skulle bjuda på smörgås innan vi gick hem, inte en tand hade han i munnen men han hade en stor hyvel han kallade för oxhyvel den hade han vänt upp och ner och satt den vid bordsskivan sen höll

han brödkakan och hyvlade den. Sen bredde han smör på och vi åt, vi fick varsin tallrik semlor och en klick smör oh vilket kalas, den gubben glömmer jag aldrig han hade ett hjärta av guld, var själv fattig. men ömmade om de fattiga.

Sen jag slutade trädgården kom jag till bonden som mor hade skött korna åt, min syster Maria tjänte piga där men jag hade dagpenning, 50 öre om dagen på sommaren och 70 öre vintern. Bonden sade att han inte kunde ge mig en krona för han var rädd jag skulle bli högfärdig. Men jag fick ett halft kilo smör och en kruka mjölk med mig hem istället på lördagskväll, när jag gick hem till mor. Jag gick och läste för prästen under tiden jag var hos bonden två gånger i veckan, börja i januari läste fram till pingst, värst var det när det var yrväder, Tierpslätten var för svår, dåligt klädd var man det var som om blåsten gick rätt igenom kroppen, men var man van vid kylan så tog man ej någon skada man fick gå baklänges ibland när det yrde som värst, ibland hade man tur och fick åka med Stynsbergskusken om han hade skjutsat nån storgubbe till tåget, då fick man sätta fötterna i ett par halmskor som nämnda storgubbe haft på sig så han inte skulle frysa, o va skönt de var. Vi fick gå i kyrkan för vi var så många 90 pojkar och 60 flickor, ja jag har visst skrivit det var så många, båda kyrkvaktarna fick tjänstgöra dom dagar vi gick och läste för det var ett förfärligt

liv må ni tro, jag fick bara två frågor under hela tiden, för prästen hade nog semre kunskaper än jag i mångt och mycket katetjesen och bibla-historian kunde jag utantill men dom som var dåliga och liknöjda höll han efter.

Ja. när jag var sexton år gammal kom jag i smedslära hos min svåger i björklinge, det blev ej några sötebrödsdagar må ni tro börja sex och sluta åtta på kvällen en halv timmes midda, 25 öre om dagen samt mat och husrum 35 öre andra året sen öka det undan för undan. Sista åren hade jag 1.50 samt 1 krona för vart nytt åkdon som vi jorde jag blev där i 10 år det var nog mycket för att jag tyckte synd om min syster, hon hade 5 harar två kor ock grisar förutom 5-6 små barn att sköta så jag hjälpte henne med mycket bära vatten ock hugga ved, det jorde jag på min tid för svåger han bara jobba i verkstan han var duktig vagnmakare för det yrket han han lärt sig riktigt, jag fick min bästa lärdom i smedsyrket av geseller som kom på luffen ock stanna en tid, ja Svåger han var bara hem vid måltiderna sen låg han i slöjdverkstan ett par timmar under mörkaste natten när han följde med hem på lördagskvellarna såg han härlig ut lopporna hoppa som myggsvärmar om honom, men på söndagseftermiddan, var han i verkstan ijen så fortsätter dom båda första åren men han lugna ner sig sedan han kom igång. Jag kanske skulle förklara för er hur en läppa såg ut för ni har väl alldrig sett

någon, vi kan jämföra dem med en mindre äppletjärna med långa ben som en gräshoppa omöjligt att fånga däm med händerna men gummorna fann på råd dom tog en ullstrumpa ock in med den under lintyget, särken hette det plagget på den tiden, där fastna däm på strumpan sen skaka dom av i elden i den öppna spisen, de knastra ock smelde som när man eldar med enbuskar, ha ha ha va roligt vi hade jag var med ock karda ull jag med förstås, oj va jag hade härligt roligt när gummorna fånga loppor.

Jag glömde tala om vår granne vid Fålbäcken gumman hette karin, hon hade en påjke före jiftermålet med Westerlund, han hette Karl-Erik vi var de besta venner, benkkamrater hela skoltiden fast det blev ett tragiskt slut för oss båda, han drunknade i tämnarån och jag fick sluta skolan ett år för tidigt, måste ut och försörja mig själv jag var då 13 år gammal. Westerlund var en riktig snålvarg erick hata han rentav. jag hjälpte erik slå ikring grässträngar som blev när man slår med lie, var uppe klockan tre om mårnarna sen när vi fick frukost som bestod av potatis och strömming och en bit smörgås tyckte gubbrackarn att var sin halv strömming kunde räcka åt såna snorbusar, ni tror jag ljuger men det är dagens sanning. Å när mämda gubbe körde i skogen var vi med ock hjälpte honom han var så strufflig så han stupa ikull för en tallkott när vi skulle äta av matsäcken bröt han isär en fjärdedel smörgås åt oss, men karin hon

smussla åt oss smörgåsar när vi kom hem, hon var snäll hon, jag kan skaffa bevis för karin hon har en systerdotter här på Uggleboskogen, hon kan intyga att det är sant, stället heter Myrna. Jag glömde tala om hur det gick till när karl-erik drunknade vi var ock skulle bada, han ock en kusin till honom ock jag det var badstelle vid Åbron men när vi kom dit så var godtemplare där ock bada så vi hjick längre bort men där var det juvt värre vi var ej simkunniga, så då hände det.

Minnesbilder kommer tebaks så jag måste fortsätta om smedjan i sjöhagen ock vad som hände där under tiden jag var där att det är sant kan min systerson intyga han bor i Sjöhagen, Det var så att om vi ej städa upp på lördan så var det städat på måndags-mårren när vi kom dit, det kjändes lite konstickt för mig när jag skulle spenna på mitt fårskinn för jag hade kastat ifrån mej det på lördagskvällen men på måndagsmårren låg det på bänken hoplagt som den finaste serviett, verktygen uppsatta efter storlek men så kom vi överens om att vi skulle utlista hur det var fatt vi satt dit nytt lås i dörren, bommade ijen dörren till vagnmakarverkstan följdes åt hem, låg på samma rum allihop båda nätterna men den måndagsmårren glömer jag alldrig för då var det städat i vagnmakarverkstan med hyvelspån i en hög, svarvspån i en annan, hyvlar ock stemjern uppsatta efter storlek. Jag kan höra Fridlund, så hette vagn-

makarn, än i dag, hur han gårmade han tänckte sluta men bara vi städa på lördan så var det bra. Men att jobba på nätterna det var ej tålt, jag jorde en koffert åt mej men sen skulle jag beslå den, men det blev ett fasligt hyvlade ock sågande i slöjdverksan så jag måste gå hem, klockan var så där i 12 halvettiden, men i 4.a tiden var jag där igen då var det tyst ock lugnt, gårdsrå ville ha lugnt en stund däm med så klart,

Det bodde en skreddare i skogen en bit från smedjan han blev så förskräckt när han fick höra hur det spöka i smedjan så han jorde ny veg upp till landsvägen så han slapp gå om smedjan. Ja det var det här jag glömde från min tid i Sjöhagen men det blir mer bara jag får tänka efter, Jo jag kommer ihåg min svärfar ock nämnda skraddare blev osams ock kom i luven på varann, det var jenom barnen tror jag vi som ungdomar såg på sirkusen förstås, skreddarn hade treben ock det vifta han med så svärfar hade jemt skubb å klara sej, mössorna åkte av förstås när skraddarn tog upp mössan fick han tag i svärfars mössa men han oppsärvera att det var fel spåtta ina ock slengde ivegna långt ut på en åker tenk va skojigt de var att se på, jag kan se dem en i dag fast det är 65 år sedan jag var då i 17 18 års åldern,

Men händelserna kommer undan för undan oj va skojickt vi hade, ja det här hände vid torpet som hör Sätuna till. Ja sen blev man jift flytta till Bresjö i Järlåsa

där kom man i beröring med mycket fålk av alla slag stort tegelbruk samt såg ock torvströfabrik, det vart mycket reparationer som man ej var van vid för vid Sjöhagen var de ju mest bara konstsmide men det jick bra i alla fall Omtyckt av all för man var så hjälpsam, fast det har man ej så mycket för alla gånger, men vad gör det jag var glad att jag kunde hjälpa, Många torpare hade det sämre än vi som hade stat, så de så sa rettarmor, Otilia hette hon, hon bor granne med oss här i sentrum henne kenne ni bra igen. Ja jag fick många varningar för att jag skulle flyttta till Järlåsa för där var bara skojare ock tattare men hyggligare folk får man leta efter jag var där i 7 år, har vel blivit kvar längre om kapten ej sålt gården, det var 36 torp och arentestellen som de flesta köpte ock vart sina egna. Men under kaptens tid bygde han en villa på lidingön den jick på 200 tusen, det var mycket pengar på den tiden allt konstsmide jorde jag hemma på gården, såsom balkongreck, terrassräck ock jerngrindar. Om ni någon gång skulle åka till stockholm så är det bara att åka över Värtabron ut på lidingön. Vägen heter klippuddsvägen ock är på höger sida när man kommer in på ön villan heter klippudden så det är ej så svårt att hitta det, Om jag får leva kanske jag kan åka med.

Jag kommer ihåg en pärson vid bredsjo som hette Lundkvist, hade varit skolärare ock klockare i yngre dar i socknen men på gamla dar bodde han vid gården.

Måla i lägenheterna ock skar i glas, men hans största nöjje var fisket. Ock då var jag med ibland, en gång fick vi 11 gäddor i två ryssor, vi fick fiska så mycket vi ville i sjön använde gårdens båtar det var inget knussel med det inte. Jag skötte lokomobilen när vi malde, kapa ved ock rev trovsströ på samma gång. Då skrev Lundkvist på en lapp ock sende ner en pojke med den att jag skulle komma upp ock hjälpa honom i säng när jag skulle gå hem på kvellen, då stog han på knä vid bordet han var en sån där periodsupare en liten kutryggig som målarlasse vid gården, då kalla han sig med hedersnamnet "Jösse" men när jag togen på mina armar ock bar i säng honom då sa han att jag var den snellaste människa han träffa jag klädde av honom utom underkläderna, han såv godt när jag gick. Dagen efter på eftermidann titta jag upp till honom, men han sov än men sen dan därpå var han i farten igen. Ja jag har så många små hendelser så boken skulle nog bli full men nu får det vara, jag tröttnar god natt.

Ja nu får jag sluta om Bresjö. 1915 flyttade vi till örbyhus ock blev där i 45 år av arbete ock åter arbete, men är på samma gång glad att vi kom att hamna där för där fick man det man skulle ha åtminstone.

Ja nu har jag tänkt skriva litet om Örbyhus gård ock hur det var där när vi kom dit den 28 oktober 1915. Ja vi var en familj på 8 stycken plus svärfar ock

Svägerska som var med och hjälpte oss, vi måste övernatta i Uppsala på tre ställen vi hade ej nån släkt i stan bara bekanta, det var ett av de största elenden jag varit med om då, men det blev ju fler sen som var värre. Det blev omlastning i stan, vi kom på salabanan. Så vi fick ej våra saker förenn på eftermidan dagen efter inte hade dom brytt sej om ock elda, jag ringde till kontoret ock fråga om dåm hade

eldat nej de får ni jöra sjelva fick jag till svar, men vi hade en snäll granne han var gårdsnickare, han hade eldat så det var varmt ock skönt värre. Men jag måste knalla upp till ladan efter en stor knippa halm ock så jorde vi ordning syskonbädd på hela kammar-gålvvet. Ja resten vet ni hur det blev så det skriver jag ej om utan slutar nu med en kär hälsning till er alla, adjö ock tack, ni behöver ej tro allt jag

skrivit om ni inte vill men det är sant vartenda ord jag hade mycket mer att skriva men det lempar sig ej i skrift.

Örbyhus den 29 i 3 1965

Kristian Westerberg 82 år.

Kristian och Maily i mitten, omgivna av Anna-Lisa, Maj, Ann Mari, Ulla och Erik till Höger.

Stående från vänster är Gösta, Bengt, Märta, Elsa, Karin, Dagmar, Göte, Gunnar och Sven.